

Izvirni znanstveni članek Original scientific paper (1.01)
Besedilo prejeto Received: 27. 5. 2026; Sprejeto Accepted: 23. 6. 2026
UDK UDC: 28-67(497.4)
DOI: 10.34291/Edinost/81/01/Jeglic
© 2026 Jeglič CC BY 4.0

Urška Jeglič

Verska praksa članov gibanja Hizmet v Sloveniji

*Religious practices of members of the
Hizmet movement in Slovenia*

Izvleček: Prispevek obravnava gibanje Hizmet v Sloveniji in versko prakso njegovih članov. V nadaljevanju primerja verske prakse članov Gibanja Hizmet v Sloveniji z drugimi muslimani v Sloveniji (večinoma Bošnjaki) ter pokaže, da so člani gibanja Hizmet bolj dosledni izpolnjevalci verskih predpisov kot ostali muslimani v Sloveniji, ki jih prištevamo med kulturne vernike.

Ključne besede: gibanje Hizmet, Društvo Medkulturni dialog, verska praksa, muslimani v Sloveniji, islam v Sloveniji

Abstract: *This article examines the Hizmet Movement in Slovenia and the religious practices of its members. It also compares the religious practices of Hizmet Movement members in Slovenia with those of other Muslims in Slovenia (mainly Bosniaks), demonstrating that Hizmet Movement members adhere more strictly to religious precepts than other Muslims in Slovenia, whom we classify as cultural believers.*

Keywords: *Hizmet Movement, The Intercultural Dialogue Society, religious practice, Muslims in Slovenia, Islam in Slovenia*

Uvod

Muslimani v Sloveniji pa tudi po svetu se med seboj razlikujejo po svoji verski praksi.¹ Razlogov za to je več – različne smeri (suniti ali šiiti) in pravne šole, okolje, družinska tradicija, stopnja (verske) izobrazbe, narodnost in nenazadnje tudi osebna vera. V Evropi zaznavamo, da je verska praksa

1 Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega programa *Religija, etika, edukacija in izzivi sodobne družbe* (P6-0269), ki ga financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

muslimanov pogojena z njihovo narodnostno pripadnostjo (Torrekens in Jacobs 2015, 331). Prav tako pa je odraz svobodnejše odločitve izpolnjevanja predpisov islamske verske prakse.

Popis iz leta 2002, ki je nedvomno zastaran, kaže, da je bilo takrat v Sloveniji okrog 2,4 % muslimanov. To oceno je treba dopolniti z demografskim razvojem v zadnjem desetletju. Podatki o priseljevanju Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) kažejo, da se je v obdobju po letu 2014 v Slovenijo priselilo približno 70.000 oseb iz držav, ki predstavljajo glavne regije izvora muslimanskega prebivalstva (Bosna in Hercegovina, Kosovo, Severna Makedonija, Albanija in Črna gora), in to celo ob zelo konservativni predpostavki glede verske pripadnosti. Če te številke upoštevamo skupaj z dejstvom, da znaten delež muslimanskega prebivalstva sestavljajo posamezniki druge in tretje generacije, rojeni v Sloveniji, ki jih priseljenke statistike ne zajemajo, je razumno sklepati, da v Sloveniji trenutno živi med 100.000 in 150.000 muslimanov, kar predstavlja približno 5–7 % celotnega prebivalstva.²

Muslimani v Sloveniji se opredeljujejo z različnimi narodnostmi. Prevladujejo Bošnjaki. Leta 2020 je bilo ugotovljeno, da jim sledijo Slovenci, saj se potomci priseljencev opredeljujejo kot Slovenci oz. uporabljajo dvojno identiteto (Jeglič 2025). Število Turkov v Sloveniji zajema manj kot 0.1 % celotnega prebivalstva (SURS 2002). Njihovo število se je po letu 2016 sicer nekoliko povečalo, a še vedno ostaja delež priseljenih Turkov zelo nizek.

Namen prispevka je prikazati versko prakso članov gibanja Hizmet v Sloveniji, ki šteje približno 80 članov – v to številko so všteti tudi otroci. Člani gibanja Hizmet namreč niso bili vključeni v večjo raziskavo o verski praksi muslimanov v Sloveniji, ki je bila izvedena leta 2020. Zanimalo nas je, kakšna je njihova verska praksa in ali se po njej razlikujejo od drugih muslimanov v Sloveniji. Predvideli smo, da so člani gibanja Hizmet bolj dosledni verniki³ oz. da se bolj natančno držijo islamske verske prakse, kar je pogojeno z boljšo versko izobrazbo in smernicami gibanja Hizmet.

2 Za opravljeno analizo se zahvaljujem Eli Porić.

3 Oblikovanje tipologije muslimanov v Sloveniji, glede na njihovo versko prakso, je naredila avtorica prispevka. Vernike deli na dosledne, kulturne in obrobne.

V nadaljevanju prispevka bomo na kratko predstavili gibanje Hizmet in delovanje slednjega v Sloveniji. Sledi opis raziskave in prikaz rezultatov ter ugotovitve, do katerih smo prišli na podlagi primerjanja z rezultati raziskave iz leta 2020.

Gibanje Hizmet

Gibanje Hizmet je v mednarodnem okolju znano tudi kot Gülenovo gibanje. Beseda »hizmet« označuje služenje Bogu, človeku in družbi. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja ga je ustanovil turški pridigar in islamski teolog Fethullah Gülen (1941–2024). Je eno najhitreje rastočih islamskih gibanj na svetu, ki daje zelo velik poudarek izobraževanju. V spreminjajočem se političnem in gospodarskem okolju Turčije v zgodnjih osemdesetih letih 20. stoletja je gibanje Hizmet postalo pomembna verska in družbeno inovativna sila. V devetdesetih letih 20. stoletja se je gibanje razširilo na mednarodni ravni – danes deluje v več sto državah. Pomembno vlogo ima tudi v Evropskem prostoru, predvsem med Turki, ki so se preselili oz. izselili v druge evropske države. Sunier in Landman (2015) omenjata, da je gibanje najbolj privlačno za mlade in relativno visoko izobražene muslimane.

Gülenova »ideologija« temelji na sunitsem islamu, na katerega so vplivale tudi sufistične ideje in verske prakse. Največji vpliv naj bi imel Said Nursi.⁴ Gülen je kot pridigar in verni musliman zagovarjal pristen medreligijski dialog, nenasilje, delovanje v medijih, humanitarno dejavnost in izobraževanje. Gre za modernejši in dialoški islam, ki daje poudarek razumevanju islama in predpisov. Člani gibanja islamskih predpisov ne upoštevajo zgolj zaradi tradicije. Pomembni so razumevanje vere (v tem primeru islama), njen nauk in naposled spoznanja, do katerih pride posameznik sam. Vsak sam mora ugotoviti, zakaj je pomembno izpolnjevati islamske verske predpise in jih vključiti v svoje življenje.

4 Said Nursi (1877–1960) je bil turški kurdski učenjak. Verjel je v mednarodno znanost in logiko. Bil je zagovornik poučevanja o verskih vsebinah v posvetnem šolstvu.

Znano je, da je gibanje Hizmet v zadnjem desetletju zaznamovalo preganjanje s strani aktualne turške oblasti. Nesoglasja so se vidneje začela kazati leta 2013, potem ko je gibanje Hizmet sodelovalo z Erdoğanovo politično stranko AKP⁵ – Stranka za pravičnost in razvoj. Sodelovanje je temeljilo na takratnih skupnih interesih, med katerimi so bili zmanjšanje vpliva vojske v politiki, oslabitev sekularne elite in več prostora za verne sunitske muslimane v javnem prostoru. AKP si je omenjene spremembe želel doseči na političnem področju, gibanje Hizmet pa na izobraževalnem in medijskem področju. Spori so začeli nastajati, ko je turški predsednik vlade, Recep Tayyip Erdoğan (to funkcijo opravlja vse od leta 2003), gibanju Hizmet začel očitati centralistično in personalistično delovanje. Začeli so zapirati izobraževalne ustanove gibanja Hizmet (*dershane*) in nadzorovati njihovo delo. Vodstvo gibanja Hizmet je na tovrstne ukrepe odgovorilo s korupcijsko preiskavo proti Erdoğanovi družini, takratnim ministrom in poslovnem, ki so bili v tesnem sodelovanju z vlado, v čemer je Erdoğan zaznal grožnjo in slednje označil za državni udar, gibanje Hizmet pa obtožil vodenja paralelne države. Leta 2016 je Erdoğan razglasil gibanje Hizmet za izdajalsko gibanje in teroristično organizacijo (*fetö*), članstvo in sodelovanje z njim je postalo kaznivo, dogajale so se čistke. Veliko ljudi je izgubilo službo, začela so se množična preganjanja in beg Turkov iz domovine v »diasporo«. Točnih podatkov o izseljencih nimamo. Domneva se, da se je največ članov zateklo v Nemčijo, kjer je že bila močna turška diaspora. Sledijo Združene države Amerike, kjer je že živel začetnik gibanja (Wikipedia 2026). Gibanje je danes zelo močno tudi v srednji Afriki in nekaterih azijskih državah.

Gibanje Hizmet v Sloveniji

Člani in simpatizerji gibanja Hizmet so v Sloveniji prisotni več desetletij. V Slovenijo so prvi člani prišli iz osebnih razlogov, pripeljala sta jih delo in študij v Sloveniji. Sprva niso imeli ideje, da bi v Sloveniji ustanovili gibanje Hizmet. Počasi pa so se začeli Turki v Sloveniji med seboj povezovati. Zaradi lažje organizacije so leta 2007 registrirali Društvo Medkulturni dialog in začeli organizirati tečaje turškega jezika, turške noči, iftarje

5 Turško ime stranke je *Adalet ve Kalkınma Partisi*.

in podobne dogodke, ki so od vsega začetka temeljili na medreligijskem in medkulturnem dialogu. Število članov društva je naraslo po državnem udaru leta 2016, ko se je več turških družin priselilo v Slovenijo. Društvo medkulturni dialog oz. gibanje Hizmet v Slovenij je odigralo pomembno vlogo pri integraciji na novo priseljenih Turkov. Gibanje Hizmet v Sloveniji danes šteje okrog osemdeset članov, od tega je po besedah direktorja društva⁶ redno aktivnih trideset odraslih članov, ki v njihove prostore zahajajo s svojimi otroki. Sedež društva je v centru Ljubljane, na Rimski cesti 2b. Direktor društva skrbi za organizacijo in koordinacijo dogodkov in projektov, v katere so člani vključeni. Gibanje Hizmet v Sloveniji nima svojega verskega vodje oz. imama, imajo pa v svojih prostorih eno sobo rezervirano za opravljanje molitev.

Društvo Medkulturni dialog je postalo bolj aktivno leta 2019, ko so začeli preko nacionalnih in evropskih projektov sodelovati z drugimi slovenskimi organizacijami in organizirati različne dogodke. Trenutno sodelujejo s petindvajsetimi nevladnimi organizacijami, s katerimi si delijo interes do vzpostavitve boljšega medreligijskega in medkulturnega dialoga ter vprašanja integracije v slovenskem in evropskem prostoru. Na njihovi spletni strani je zapisano: »Društvo Medkulturni dialog ni verska ali etnična organizacija. Njen cilj je spodbujanje dialoga o različnih družbenih vprašanjih, ne glede na veroizpoved. Zavzema se za demokracijo, človekove pravice, neinstrumentalizacijo vere v politiki, enakost in svobodo govora.« (2026)

Raziskava o verski praksi članov gibanja Hizmet v Sloveniji

Raziskava o verski praksi članov gibanja Hizmet v Sloveniji je bila izvedena s pomočjo polstrukturiranih intervjujev, ki smo jih izvedli na dva načina – v živo in preko zooma. Intervjuji so potekali v slovenskem in angleškem jeziku med januarjem in aprilom 2026.⁷ Za kvalitativen način raziskovanja smo se odločili zaradi manjšega števila članov gibanja Hizmet v Sloveniji

6 Od leta 2019 je direktor društva Furkan Güner; z njim smo opravili kratek intervju o gibanju Hizmet v Sloveniji.

7 Intervjuji so arhivirani v Repozitoriju Univerze v Ljubljani (RUL) in dostopni pod številko [20.500.12556/RUL-183932](https://hdl.handle.net/20.500.12556/RUL-183932).

in ker nam je slednje pomagalo pri pridobivanju temeljitejših odgovorov, kar smo dosegli s postavljanjem podvprašanj. Intervjuvance smo v prvem sklopu vprašali, ali sprejemajo celoten *iman*, kako pogosto molijo (formalna in neformalna molitev), ali opravljajo petkovo molitev v džamiji, kako pogosto in kdaj berejo Koran ter v katerem jeziku. Naslednje vprašanje se je nanašalo na post – od kdaj se postijo, dolžina in doslednost posta, kaj jim post pomeni. Sledilo je vprašanje o dajanju miloščine – katere vrste islamske miloščine opravljajo, kako pogosto in zakaj. Vprašanje o petih stebrih islama smo zaključili z vprašanjem, ali so že bili na hadžu ali umri oz. ali si želijo iti. Drugi sklop vprašanj se je nanašal na prehranjevanje s prehrano *halal* (ali se prehranjujejo zgolj *halal*, kako razumejo prehranjevanje *halal*, kje nabavljajo hrano) in na izzive, s katerimi se na tem področju srečujejo v Sloveniji, pogled na pokrivanje muslimank (ali se pokrivajo, na kakšen način in zakaj so sprejele to odločitev ter kako se počutijo kot pokrite muslimanke v Sloveniji) in versko izobrazbo (kje so jo dobili, kakšna je bila njihova verska vzgoja). Zadnji dve vprašanji sta se navezovali na njihovo srečanje z gibanjem Hizmet (kdaj so se srečali z gibanjem in kako, kaj jim je slednje dalo) in predajanju verske vzgoje svojim potomcem.

V raziskavo je bilo vključenih petnajst polnoletnih članov gibanja Hizmet v Sloveniji, od tega 7 žensk in 8 moških. Povprečna starost pri intervjuvankah je 43 let, pri intervjuvancih pa leto manj. Večina respondentov se je v Slovenijo priselila leta 2016, drugi so v Sloveniji živeli prej – priselili so se bodisi zaradi zaposlitve bodisi zaradi študija. Vsi vprašani imajo vsaj sedmo stopnjo izobrazbe, kar priča o visoki izobraženosti članov gibanja Hizmet, a le redki v Sloveniji opravljajo poklic, za katerega so se formirali.⁸ Mnogi so se z gibanjem srečali ravno v času svoje izobraževalne formacije v srednji šoli oz. na začetku študija. Redki so bili že rojeni v družini, kjer bi starši sledili gibanju Hizmet, pri čemer pa so bili pri manjšini člani gibanja drugi sorodniki. Z izjemo ene intervjuvanke, ki je Slovenka, so vprašani Turki oz. Turkinje. Vsi vprašani so poročeni in so si v Sloveniji ustvarili družinsko življenje.

8 Izpostavljeno je bilo, da je težko dobiti v Sloveniji primerno zaposlitev kot priseljenec, sploh če si kot ženska pokrita. Problematično je že nošenje hidžaba. Vedo, da je pri nekaterih težava tudi poznavanje slovenskega jezika. Večina jih je samozaposlenih.

Sledenje petim stebrom islamske verske prakse

Pet stebrov islamske verske prakse od svojih vernikov poleg izpovedi vere v enega Boga in poslanca Mohameda (*šahada*) zahteva predpisano molitev petkrat na dan (*namaz* oz. *salat*), post v mesecu ramazanu (*saum*), dajanje miloščine (*zekat*) in romanje v Meko enkrat v življenju v zadnjem islamskem mesecu (*hadž*).

Vsi anketiranci so zavestno izrekli *šehado* in priznavajo celotni islamski nauk, ki zajema vero v enega Boga, angele, islamske poslane, svete knjige, sodni dan (vsebuje tudi vero v nebesa in pekel), božjo voljo in vnaprejšnjost.

Petdnevno molitev opravljajo vsi anketiranci redno, večina jih moli po *vaktiji*, nekateri pa se zaradi službenih dolžnostih uporabljajo možnost združevanja molitev.⁹ Islamski nauk moškim zapoveduje opravljanje petkove molitve (*džuma namaz*) v džamiji. Po predpisih hanifitske pravne šole bi jo vernik lahko izpustil dvakrat zapored, v tretje pa naj bi jo bil primoran obiskati. Od osmih vprašanih moških nobeden redno ne opravlja *džuma namaza* v džamiji. Večini tega ne dopuščajo službene dolžnosti. Dodaten razlog je logističen, saj je v Sloveniji le ena džamija. Polovica vprašanih moških je tudi dodala, da jih moti, da so ob džamiji varnostniki in da se kot Turki ne počutijo najbolj sprejete. Eden izmed vprašanih je dejal:

Na džumo grem pogledat, ampak včasih ne želim iti, ker se v džamiji kot Turek ne počutim dobro in me moti politično govorjenje (Jeglič 2026, intervju 13).

Intervjuvanci namigujejo, da je slovenska džamija preveč bošnjaška. Se pa v džamiji udeležijo molitev ob ramazanskem bajramu in kurban bajramu.

Pri molitvi nas je zanimalo tudi, ali poleg formalne molitve molijo v maternem jeziku in se pogovarjajo z Bogom. Z izjemo enega intervjuvanca

9 Gibanje Hizmet je del hanifitske pravne šole, sunitske smeri islama, ki dovoljuje združevanje molitev, če verniki ne morejo moliti ob predpisanem času, ki temelji na položaju Sonca glede na Zemljo.

vsi opravljajo *dovo*.¹⁰ Vsi berejo tudi Koran, a le dva vprašana vsak dan. Večina jih bere Koran večkrat na teden, vsakodnevno pa v času ramazana. Koran berejo v arabskem jeziku, nato pa jih večina prebere še turški prevod oz. komentar. Arabsko jih razume manjšina, pa še ti imajo omejeno razumevanje arabskega jezika.

Vsi vprašani se postijo celotno postno obdobje.¹¹ Ena izmed intervjuvank je dejala, da se posti včasih tudi med letom, saj ji to pomaga biti boljši človek. Z izjemo dveh vprašanih so se vsi začeli postiti v otroških letih, ker je bila to tudi redna praksa njihovih staršev. Čeprav ne prihajajo vsi iz pobožnih družin, je bil post del družinske verske prakse. Postiti so se začeli med osmim in dvanajstim letom, a postopoma. Sprva le kak dan ali dva, nato teden. Post razumejo kot pomemben aspekt religijskega življenja, saj jim pomaga, da se poboljšajo kot osebe in se na tak način lažje približajo Bogu. Ena izmed intervjuvank je dejala: »Ko se postim, se počutim olajšana, lahka kot ptica.« (Jeglič 2026, intervju 5) Pravijo tudi, da jim v času posta ni težko prenašati lakote in se odpovedati stvarim, ki jih drugače zaslužujejo. Post ima pozitivne učinke tudi na tiste, ki imajo zdravstvene težave. Ena izmed intervjuvank pravi:

V času ramazana je veliko blagoslovov, še več milosti od Boga in zaradi tega je ta čas poseben. Sama se počutim bolj mirno in upočasnjeno. Imam zelo veliko zdravstvenih težav in diet. Ugotavljam, da mi je lažje se postiti kot biti na zdravstveni dieti. (Jeglič 2026, intervju 7)

Islam pozna več vrst dajanja miloščine, dobrotelost pa je eden izmed temeljnih stebrov gibanja Hizmet. Vsi vprašani pravijo, da stremijo za tem, da so dobri ljudje in da pomagajo drugim po svojim zmožnostih. Približno tretjina jih je priznala, da so trenutno sami v slabšem finančnem stanju in da nimajo presežkov, da bi lahko opravljali *zekat*. V času kurban bajrama ne darujejo kurbana kot živali, ampak zbirajo finančna sredstva za člane gibanja Hizmet v afriških državah.

10 S prošnjo oziroma molitvijo *dova* (*du'a*) kličemo Boga zase ali za sočloveka. V Koranu *dova* vedno nosi svoj izvorni pomen: klicanje oziroma molitev. (Grabus 2024, 169)

11 Razume se, da se ženske postijo le, ko jim je to dovoljeno. Post opustijo v času menstruacije, nosečnosti, dojenja, bolezni ipd.

Zadnji steber islama je *hadž*, na katerem še ni bil nobeden od vprašanih, saj jim okoliščine in finančna sredstva tega še niso dopustili. Vsi vprašani si želijo enkrat opraviti *hadž*, so pa štirje omenili, da bi raje prej opravili *umro*.¹² Na slednji so doslej bili trije intervjuvanci (eden štirikrat) in dve intervjuvanki (ena dvakrat). Romanje v Meko opisujejo kot nepozabno izkušnjo. Eden izmed vprašanih je dejal, da mu je bilo zelo lepo doživeti, da muslimani iz vsega sveta hodijo z ramo ob rami. V enem intervjuju je bila izpostavljena kritika nad tistimi muslimani, ki vsako leto opravijo *hadž*. Intervjuvanec meni, da bi bilo bolj smiselno, da bi ti financirali romanje kateremu drugemu muslimanu, ki si *hadža* ne more privoščiti.¹³

Prehrana *halal* in pokrivanje

Vsi intervjuvanci se prehranjujejo zgolj s prehrano *halal*, a je bilo iz intervjujev mogoče razbrati, da imajo različne kriterije za razumevanje te prehrane. Nekateri zaupajo slovenskim certifikatom za *halal* prehrano in kupujejo izdelke, ki te certifikate vsebujejo. Drugi mesne izdelke kupujejo le v specializiranih islamskih trgovinah.

Zanimiv podatek je tudi to, da se je kar nekaj članov gibanja Hizmet v Sloveniji odločilo za odprtje trgovin s prehrano, kjer imajo sami nadzor nad kupljenimi izdelki. Otroci vprašanih se prav tako prehranjujejo *halal*, v šolah imajo naročene vegetarijanske obroke, saj se tako izognejo nevšečnostim.

Pri intervjuvankah smo preverjali, kakšen je njihov pogled na pokrivanje oz. zakrivanje. Vse intervjuvanke so pokrite in nosijo *hidžab*, ena na nekoliko bolj moderen način. Nobena v pokrivanje ni bila prisiljena in pri tem vztrajajo, čeprav so v Sloveniji zaradi tega nekatere že imele nevšečnosti. Ena izmed intervjuvank svojo izkušnjo pokrivanja opiše z naslednjimi besedami:

12 *Hadž* in *umra* sta romanji v Meko, s to razliko, da je *hadž* obvezen in poteka prvih deset dni meseca *zu-hidžže* ter se konča s skupnim praznovanjem kurban bajrama. *Umra* poteka vse ostale dni v letu in ne vsebuje vseh prvih velikega romanja.

13 *Hadž* je možno opraviti tudi tako, da gre nekdo drug fizično na romanje za drugo osebo, ki to romanje financira. Navadno to možnost uporabijo starejši in bolni ljudje, ki bi jim romanje predstavljalo prevelik napor.

Ko sem pokrita, se počutim močno, pokrivam se zaradi Alaha. Pokrivati sem se začela že kot otrok, ker je to bilo del tradicije in vzgoje. Tudi ko je vroče, se počutim olajšano, ker vem, da to vodi v raj. (Jeglič 2026, intervju 5)

Tiste, ki živijo v Sloveniji dlje časa, opažajo, da se odnos do pokritih muslimank v Sloveniji nekoliko spreminja – na boljše. Navadno starejši ljudje bolj strnijo v njih, zaradi česar se nekatere počutijo nelagodno. So pa imele mnoge izmed vprašanih težave pri iskanju zaposlitve. V Sloveniji nobena ni dobila zaposlitve, ki bi bila primerna njihovi izobrazbi, zato je večina samozaposlenih. Ena izmed intervjuvank je omenila, da se zaradi svoje verske pripadnosti počuti drugače obravnavano. Izpostavi, da ji je težko, ko ji varnostniki v trgovini sledijo, ker je pokrita (ostalim nakupovalcem pa ne), in da jo je neka gospa v trgovini opomnila, da si mora pri nabiranju sadja nadeti rokavice, čeprav jih nihče drug, niti dotična gospa, ni uporabljal. Ugotovili smo še, da se hčere naših sogovornic ne pokrivajo in da vse sogovornice razumejo pokrivanje kot osebno odločitev, za katero mora ženska kot vernica dozoreti.

Verska vzgoja in verska izobrazba

Temeljita verska izobrazba je pomemben steber Gülenovega učenja, na katerega se naslanja gibanje Hizmet. Ni naključje, da se je 80 % vprašanih z gibanjem Hizmet srečalo v času svojega srednješolskega ali univerzitetnega izobraževanja. Gibanje Hizmet je do leta 2016 v Turčiji prirejalo izobraževalna taborjenja za mlade, mentorstva in druge obštedijske dejavnosti. Večina jih pravi, da so se gibanju Hizmet priključili zaradi tega, ker sta jih privlačili dobroti ljudi in njihova mirnost. Ugotovili so, da so ti ljudje tako srečni zato, ker živijo povezani z Bogom. Poleg tega so se začeli bolj celovito izobraževati o islamu in slednje poskušajo živeti tudi sedaj. Ni jim dovolj zgolj tradicija, temveč stremijo za tem, da svojo religijo razumejo. Večina jih pravi, da poleg redne molitve radi berejo o islamu in gledajo poučne verske vsebine na kanalu YouTube ali katerem drugem mediju. Tak pristop vzgoje uporabljajo tudi za vzgojo svojih otrok.

Društvo Medkulturni dialog v Sloveniji nima svojega imama, prav tako znotraj društva ni organiziran *mekteb*. Prirejajo pa za otroke različna

druženja, nekateri gredo poleti tudi na taborne gibanja Hizmet. Največ verske vzgoje otroci dobijo doma. Vsi vprašani, ki imajo otroke, menijo, da se otroka ne sme siliti v stvari in od njega zahtevati petdnevne molitve ipd. Zagovarjajo stališče, da je najboljša vzgoja dober zgled – da vidijo starše, kako molijo, se postijo, se obnašajo do drugih ljudi ipd. Pomembno je tudi, da svojo vero udeležijo. »V življenju sta dve poti, prava in napačna. Zato je treba naučiti otroke, kaj je prava pot,« (Jeglič 2026, intervju 7) pravi ena izmed intervjuvank. Zavedajo se tudi, da je vzgoja otrok v Sloveniji težja, na kar vplivata drugačna, neislamska kultura in bolj sekularizirano okolje.

Primerjava verske prakse članov gibanja Hizmet v Sloveniji z drugimi muslimani v Sloveniji

Namen prispevka je postaviti versko prakso članov gibanja Hizmet v širši kontekst in tako primerjati rezultate naše raziskave z versko prakso drugih muslimanov v Sloveniji – raziskava je bila izvedena leta 2020. Poudariti velja, da ima tovrstna primerjava metodološke omejitve, saj je bil vzorec respondentov leta 2020 veliko večji, poleg tega pa smo takrat poleg kvalitativnega dela raziskave uporabili tudi kvantitativni del. Primerjava kot taka nam sicer nakaže določene razlike pri izpolnjevanju verske prakse, ki pa jih je treba argumentirati v luči omejitve raziskave.

Člani gibanja Hizmet se od drugih muslimanov v Sloveniji ločijo po bolj doslednem izpolnjevanju verskih predpisov. To se hitro opazi že pri izpolnjevanju dolžnosti petdnevne molitve.

V raziskavi leta 2020 smo ugotovili, da molitev ni sestavni del življenja vseh muslimanov v Sloveniji. Petkrat na dan moli le 33 % anketirancev, 16 % molitve ne opravlja. Glede na raziskovalni vzorec bi si upali trditi, da jih dejansko moli še manj.¹⁴ Bošnjaki dojemajo molitev kot *farz*, eno izmed poti, ki privede posameznika do Boga. Dober musliman po njihovem mnenju ni tisti, ki redno moli. Imami sicer opozarjajo na pomembnost molitve, a si verniki slednje velikokrat razlagajo kot moraliziranje. Eden

¹⁴ Pri razpošiljanju vprašalnikov je pomagala Islamska skupnost v Republiki Sloveniji, kar je do določene mere vplivalo na vzorec tistih, ki so vprašalnik izpolnjevali. Predvidevamo, da so bili ti bolj dosledni izpolnjevalci verskih predpisov, sploh ker so vprašalnike izpolnjevali tudi verski uslužbenci.

izmed Henigovih (2020, 100–101) sogovornikov je dejal: »Oni so plačani, da molijo. Jaz nisem – jaz moram nahraniti družino.« Po drugi strani pa člani gibanja Hizmet dosledno izpolnjujejo petdnevno molitev, nekateri skozi dan združijo več molitev.

Med muslimani v Sloveniji obstajajo velike razlike v poznavanju Korana. Če pustimo ob strani islamske teologe, večina vernikov, ki so bili vključeni v raziskavo leta 2020, Korana ne bere redno. Rezultati ankete iz leta 2020 kažejo, da največ vprašanih bere Koran enkrat tedensko. S pomočjo intervjujev smo izvedeli, da nekateri muslimani tudi recitiranje Koranskih sur – kar je sestavni del zapovedane molitve – razumejo kot branje Korana. Število bralcev Korana se poveča v času *ramazana*. Večina prebira Koran, ko iščejo kakšno informacijo oz. odgovor na določeno vprašanje. Člani gibanja Hizmet prav tako bolj pogosto berejo Koran v času *ramazana*, med letom pa ga večina bere nekajkrat na teden.

Muslimani iz gibanja Hizmet imajo podobne poglede in prakse pri dajanju miloščine. Slednjo redno opravljajo, a po svojih zmožnostih na različne načine. Največ denarja namenijo pripadnikom gibanja Hizmet v tujini, medtem ko ostali muslimani (večinoma Bošnjaki) plačujejo in kot *vakufi* delujejo v Sloveniji in Bosni in Hercegovini oz. kateri drugi državi. Ko govorimo o dobrodelnosti muslimanov v Sloveniji, je treba izpostaviti, da je mesečni prihodek mnogih muslimanskih priseljencev nižji od prihodkov ostalih prebivalcev Slovenije, kar je povezano z nižjo stopnjo izobrazbe (Komac in Medvešek 2005, 26). Mnogi kljub primerni izobrazbi ne dobijo priložnosti, da bi se zaposlili na zelenem delovnem mestu. Velikokrat je selektiven njihov priimek, ki nakazuje, da imajo korenine od drugod. Pokrite sogovornice pravijo, da jim tudi njihov način oblačenja ni v pomoč pri iskanju zaposlitve oz. je ponekod to ovira.

Muslimani v Sloveniji se najbolj dosledno držijo posta. Raziskava iz leta 2020 je pokazala, da se celotno postno obdobje posti 45 % vprašanih, 30 % pa se ne posti. Ostali se postijo bodisi večji ali manjši del postnega obdobja. Vsi sogovorniki iz gibanja Hizmet se postijo celotno obdobje, kar kaže na dosledno izpolnjevanje verskih predpisov. Treba je omeniti tudi opažanja iz raziskave 2020, ko je bilo ugotovljeno, da se anketiranci, ki so se po narodnostni opredelili za Slovence, v večini ne postijo (67 %). Slednje je lahko odraz tega, da so potomci priseljencev prve generacije

bolj asimilirani tudi na religijskem področju, kar je sicer tipično za nekatere evropske države. Splošno pa zadnje raziskave o muslimanih v Evropi kažejo na to, da so muslimani druge in tretje generacije priseljencev sicer bolj akulturizirani, a da slednje ne pomeni nujno opuščanja religijske identitete in vključevanja religije v svoje življenje. (Rizzo idr. 2022) Opravljene študije kažejo celo na to, da so muslimani druge generacije priseljencev v Evropi bolj dosledni verniki kot njihovi starši in da obstaja večja možnost, da bodo sledili bolj skrajnim islamskim pridigarjem oz. skupinam (Voas in Fleishmann 2012, 535–534).

Čeprav je opravljanje *hadža* peti steber islamske verske prakse, pa to samo po sebi ne pove veliko o romarjevi verski praksi. Romanje v Meko je razkošje, ki si ga ne morejo privoščiti vsi. Tako se večina muslimanov v Sloveniji pa tudi drugod po Evropi romanja še ni udeležila. Vsi muslimani v Sloveniji so si enotni, da bi se romanja z veseljem udeležili, če bi jim to omogočale finančne zmožnosti.

Ugotovili smo, da so člani gibanja Hizmet zelo dosledni pri izbiri živil *halal*, kar pa ne velja za vse muslimane v Sloveniji. Pretekla raziskava je pokazala, da se prepisov prehrane *halal* dosledno drži 48 % vprašanih, pri čemer smo opazili tudi to, da muslimani na različne načine razumejo prehrano *halal*. V Sloveniji tako nekateri muslimani – sploh tisti, ki so se rodili v Sloveniji – jedo svinjino in/ali pijejo alkohol. Največ jih pogleda, ali ima živilo (predvsem mesnine) certifikat *halal*. Manjšina kupuje mesne izdelke le v trgovinah in mesnicah s prehrano *halal*.

Muslimani v Sloveniji imajo različne poglede na pokrivanje muslimank v javnosti. Leta 2020 je med muslimani, ki so se rodili in odrasčali v Sloveniji, prevladovalo prepričanje, da ženske v javnosti ne bi smele biti pokrite. Nekateri so bili celo mnenja, da s pokrivanjem v neislamski državi nasprotujejo učenju Korana, kjer je kot eden izmed namenov pokrivanja izpostavljeno neizstopanje.¹⁵ Raziskava iz leta 2020 je pokazala, da se redno pokriva 21 % vprašanih žensk, pri čemer jih največ izbere *hidžab*. Naglavno ruto nosijo tudi vse vprašane pripadnice gibanja Hizmet, kar

15 »O glasnik vere! Reci svojim ženam, svojim hčeram in ženam vernikov, naj se dostojno oblačijo. Tako bodo lahko prepoznane, nihče pa jih ne bo nadlegoval. Gospod pa odpušča in je milosten!« (K 33, 59)

pa je do neke mere tudi kulturno pogojeno. Izvedeli smo, da se njihove hčere v Sloveniji niso odločile za pokrivanje in da jih v to ne nameravajo siliti. Enako stališče zavzemajo tudi ostale anketiranke. Vsi vprašani moški spoštujejo svoje žene, ki se pokrivajo, a jih v to niso silili. Pravijo, da je to dejanje zelo pogumno, sploh v neislamski državi.

Sklep

Na začetku raziskave smo postavili hipotezo, da so člani gibanja Hizmet bolj dosledni verniki oz. da se bolj natančno držijo islamske verske prakse, kar je pogojeno z boljšo versko izobrazbo in smernicami gibanja Hizmet. Po opravljeni raziskavi in primerjavi rezultatov lahko hipotezo potrdimo, vsekakor pa obstaja vprašanje legitimnosti podatkov zaradi različne velikosti raziskovalnega vzorca. Po podatkih naše pilotne raziskave bi lahko člane gibanja Hizmet v Sloveniji opredelili kot dosledne vernike, saj zavzeto izpolnjujejo islamske predpise verske prakse – molijo petkrat na dan, dajejo miloščino, se postijo cel *ramazan*, praznujejo praznike, jedo le prehrano *halal*. Ostali muslimani v Sloveniji, med katerimi prevladujejo Bošnjaki in njihovi potomci, pa so v večji meri kulturni verniki, kar se kaže z manj doslednim izpolnjevanjem verskih predpisov, pri tem pa se ohranjata kultura in družinska tradicija, kar se še posebej pokaže ob praznovanju ramazana in kurban bajrama. Zaznavamo, da večina članov gibanja Hizmet izhaja iz vernih družin, a so svoje starše opisovali kot kulturne ali sekularizirane muslimane – pri večini so se le postili in praznovali islamske praznike, pri nekaterih je bila prisotna občasna molitev.

Ugotavljamo, da na doslednejše izpolnjevanje verskih predpisov pri članih gibanja Hizmet v Sloveniji vplivata dva dejavnika: prvi je boljša verska izobrazba in drugi zavestna odločitev, da želijo biti dobri verniki in živeti po islamskih predpisih. Vsekakor pa prvi dejavnik, tj. boljša verska izobrazba, vpliva na sprejemanje ostalih odločitev, kar kaže na to, da poglabljanje v verske nauke in razumevanje lastne vere pomaga vernikom osmisliti določene predpise in jih vključevati v svoje življenje. Dodatno pomoč pri izpolnjevanju verskih predpisov prispeva tudi skupnost, ki je v Sloveniji sicer majhna, a močno povezana. Poleg vere jih povezuje izkušnja izgnanstva in pripadanja manjšini. John M. Finney (1978, 29–33) je opozoril, da močna skupinska identiteta vpliva na ustvarjanje trajne

verske identitete in povečano izpolnjevanje verskih predpisov, kar je bilo ugotovljeno tudi v obravnavani raziskavi.

Čeprav gibanje Hizmet nima formaliziranega verskega izobraževanja, lahko po pogovoru s člani gibanja predvidevamo, da bodo njihovi otroci dobili dobro versko izobrazbo, predvsem pa zgled doslednega izpolnjevanja verskih predpisov. Koliko bodo tovrstne prakse vpeljali v svoje življenje, pa bo pokazal čas.

Izjava o dostopu do raziskovalnih podatkov

Raziskovalni podatki, na katerih temelji članek, so dostopni v Repozitoriju Univerze v Ljubljani pod številko 20.500.12556/RUL-183932 (Jeglič 2026).

Reference

- Društvo medkulturni dialog.** 2026. Domača stran. <https://www.mkdia.org/sl/> (pridobljeno 24. 6. 2026).
- Finney, John M.** 1978. A Theory of Religious Commitment. *Sociological Analysis* 39/1: 19–35.
- Grabus, Nedžad.** 2024. Molitev – osebne in obredne oblike in vsebine v islamskem nauku. *Edinost in dialog* 79/2: 161–178.
- Wikipedia.** 2026. Gülen movement. https://en.wikipedia.org/wiki/G%C3%BClen_movement (pridobljeno 7. 5. 2026).
- Henig, David.** 2020. *Remaking Muslim Lives: Everyday Islam in Postwar Bosnia and Herzegovina*. Chicago: University of Illinois Press.
- Jeglič, Urška.** 2025. *Muslimani v Sloveniji, njihova verska praksa in izzivi digitalne dobe*. Ljubljana: Teološka fakulteta.
- – –. 2026. Verska praksa članov gibanja Hizmet v Sloveniji: raziskovalni podatki, obravnavani v članku. Repozitorij Univerze v Ljubljani, 22. 6. <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?lang=slv&id=183932>.
- Komac, Miran, in Mojca Medvešek.** 2005. *Percepcije slovenske integracijske politike: Zaključno poročilo*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Koran.** 2017. *Koran*. Prevedel Erik Majaron. Tržič: Učila International.
- Rizzo, Marco G., Silvia Testa, Silvia Gattino in Alessandra Miglietta.** 2022. Religiously Flexible: Acculturation of Second-Generation Muslims in Europe. *International Journal of Intercultural Relations* 91: 127–137. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2022.09.007>.
- Sunier, Thijl, in Nico Landman.** 2015. *Transnational Turkish Islam: Shifting Geographies of Religious Activism and Community Building in Turkey and Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Torrekens, Corinne, in Dirk Jacobs.** 2016. Muslims' Religiosity and Views on Religion in Six Western European Countries: Does National Context Matter? *Journal of Ethnic and Migration Studies* 42/2: 325–340.
- Voas, David, in Fenella Fleischmann.** 2012. Islam Moves West: Religious Change in the First and Second Generations. *Annual Review of Sociology* 38: 525–545.